

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek školskej inšpekcie

Staré grunty 52, 842 44 Bratislava 4

Správa o stave a úrovni vedomostí žiakov 8. a 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry v základnej škole s vyučovacím jazykom maďarským

Cieľom tematickej inšpekcie (TI) bolo zistiť prostredníctvom testov stav a úroveň vedomostí žiakov 8. a 9. ročníka zo slovenského jazyka a literatúry v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským (ZŠ s VJM). Testy boli administrované na začiatku školského roka v 9. ročníku a na konci školského roka v 8. ročníku.

TI sa vykonala v **150 ZŠ s VJM** (6,7 % z celkového počtu ZŠ v SR; 57,7 % z počtu ZŠ s VJM v SR), z toho bolo **142 štátnych** a **8 cirkevných** škôl. V **mestských sídlach** sa testovalo **58** a vo **vidieckych sídlach** **92** škôl. Testovania sa zúčastnilo **3 439** žiakov, z toho **1 702** dievčat a **1 737** chlapcov.

Úroveň vzdelávacích výsledkov sa sledovala podľa zvolených kritérií: región, zriaďovateľ, typ sídla. Inšpekcie sa vykonali v 5 krajoch, v ktorých sú školy s VJM. Počet škôl je uvedený v tabuľke 1.

Tabuľka 1

Počet základných škôl, v ktorých sa vykonala TI

Kritérium		Počet testovaných škôl	Počet testovaných žiakov
Región	Bratislavský kraj	8	124
	Trnavský kraj	30	999
	Nitriansky kraj	53	1 085
	Banskobystrický kraj	35	779
	Košický kraj	24	452
Spolu	Slovenská republika	150	3 439

Meracím prostriedkom bol test zo slovenského jazyka a literatúry (ďalej SJL) zostavený na základe výkonových požiadaviek na vedomosti a zručnosti vzdelávacieho štandardu s exemplifikačnými úlohami zo SJL pre ZŠ s VJM. Obsah testu bol zostavený z učiva 5. - 8. ročníka. Pozostával z 30 úloh s uzavretou množinou 4 odpovedí s časovou dotáciou 40 minút na ich riešenie. Každá správna odpoveď bola hodnotená 1 bodom.

Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa vopred určených kritérií:

<91%; 100%>	veľmi dobrá úroveň
<81%; 91%>	dobrá úroveň
<63%; 81%>	priemerná úroveň
<50%; 63%>	málo vyhovujúca úroveň
<0%; 50%>	nevyhovujúca úroveň

Dosiahnutá úspešnosť z hľadiska zvolených kritérií v 8. ročníku ZŠ s VJM

TI sa vykonala v **74 ZŠ s VJM** (3,3 % z celkového počtu ZŠ a 27,0 % z počtu ZŠ s VJM v SR), z toho v **70 štátnych** a **4 cirkevných** školách. V **mestských sídlach** bolo testovaných **28**, vo **vidieckych sídlach** **46** škôl. Testovania sa zúčastnilo **1 619** žiakov, z toho **782** dievčat a **837** chlapcov.

Tabuľka 2

Počet základných škôl, v ktorých sa vykonala TI

Kritérium		Počet testovaných škôl	Počet testovaných žiakov
Región	Bratislavský kraj	4	56
	Trnavský kraj	15	466
	Nitriansky kraj	26	455
	Banskobystrický kraj	17	417
	Košický kraj	12	225
Spolu	Slovenská republika	74	1 619

a) Úspešnosť vo vzťahu k regiónu

Dosiahnutá priemerná úspešnosť v rámci SR bola **54,8 %**, úspešnosť v teste v jednotlivých regiónoch uvádza tabuľka 3. Vzdelávacie výsledky boli v školách v najúspešnejšom Bratislavskom kraji o **19,5 %** lepšie ako v najmenej úspešnom Banskobystrickom kraji.

Tabuľka 3

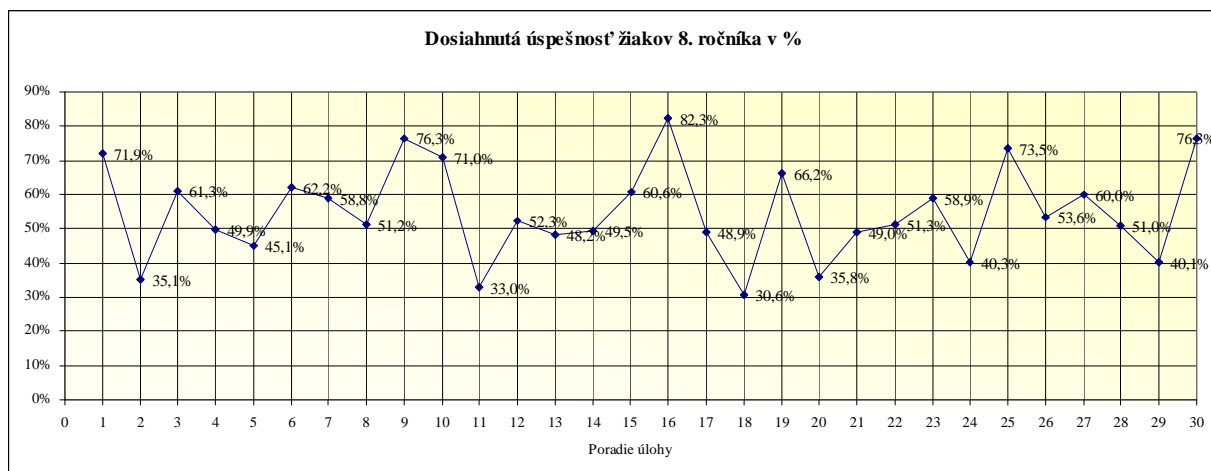
Dosiahnutá úspešnosť v slovenskom jazyku a literatúre v 8. roč. ZŠ s VJM

		Priemerná úspešnosť v %
Región	Bratislavský kraj	69,4%
	Trnavský kraj	55,8%
	Nitriansky kraj	55,0%
	Banskobystrický kraj	49,9%
	Košický kraj	58,0%
Spolu	Slovenská republika	54,8%

b) Úspešnosť vo vzťahu k jednotlivým položkám testu

Výsledky testu v jednotlivých **úlohách** sa pohybovali v intervale **30,6 – 82,3 %**, dosiahnutá priemerná úspešnosť v teste bola **54,8 %**. Rozdiel medzi najlepšie a najslabšie zvládnutou úlohou je **51,7 %**. Dosiahnutú úspešnosť v teste v jednotlivých úlohách uvádza graf 1.

Graf 1

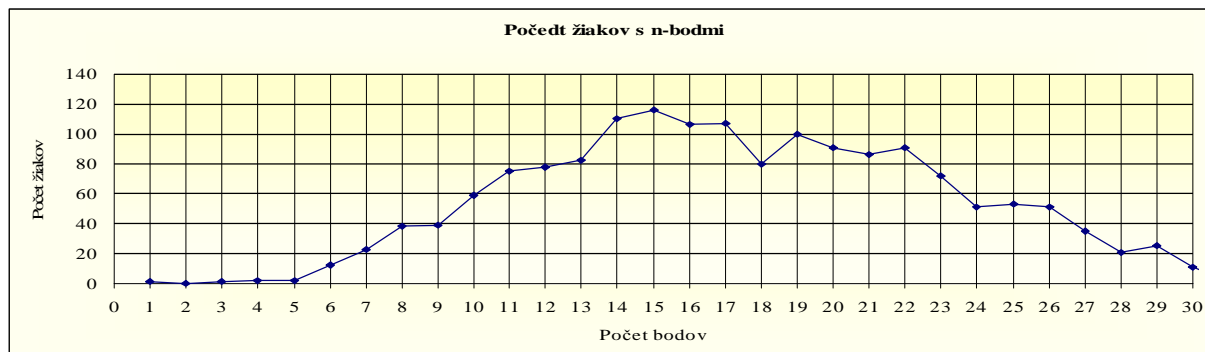

Výsledky testu u jednotlivých **žiakov** sa pohybovali v intervale **0 % – 100 %**, priemerná úspešnosť v teste bola **54,8 %**. Najvyššiu úspešnosť **100 %** dosiahol **1** žiak, najnižšiu **0 %**

tiež 1 žiak. Z celkového počtu žiakov malo priemernú, alebo lepšiu ako priemernú úspešnosť 768 žiakov, čo je 47,4 %.

Bodové skóre sa pohybovalo v rozpätí 0 – 30 bodov s najčastejšími hodnotami 13 – 22 bodov. Rozloženie bodového skóre uvádza graf 2.

Graf 2

Žiaci 8. ročníka dosiahli najlepšiu úspešnosť v teste v úlohách:

- označiť správne napísanú číslovku (82,3 %),
- posúdiť označením správneho zdôvodnenia, prečo v daných slovách sa píše tvrdé y (76,3 %),
- označiť meno ideového vodcu štúrovskeho hnutia, politika, novinára, básnika a jazykovedca, ktorý sa zaslúžil o uzákonenie slovenského spisovného jazyka (76,3 %).

Najslabšiu úspešnosť dosiahli v úlohách:

- označiť vetu, v ktorej chýba zvrtné zámeno (30,6 %),
- aplikovať vedomosti o písaní veľkých písmen (33,0 %),
- označiť správne použité ustálené slovné spojenie vo vete (35,1 %).

c) Úspešnosť vo vzťahu k tematickým okruhom

Najlepší výsledok dosiahli žiaci v tematickom okruhu Čítanie s porozumením – 58,8 %, najhorší v tematickom okruhu Gramatika – 53,9 %. Rozdiel medzi najlepším a najslabším výsledkom je 4,9 %. Horšiu ako priemernú úspešnosť (54,8 %) dosiahli žiaci v tematických okruhoch Jazykové prostriedky a Gramatika. Dosiahnutú úspešnosť v teste v jednotlivých tematických okruhoch uvádza tabuľka 3.

Tabuľka 4

Dosiahnutá úspešnosť v jednotlivých tematických okruhoch v slovenskom jazyku a literatúre v 8. roč. ZŠ s VJM

Tematický okruh	Percentuálne hodnotenie	Slovné hodnotenie
Jazykové prostriedky	54,2%	málo vyhovujúca úroveň
Čítanie s porozumením	58,8%	málo vyhovujúca úroveň
Písomný prejav	55,1%	málo vyhovujúca úroveň
Gramatika	53,9%	málo vyhovujúca úroveň
Literatúra	56,4%	málo vyhovujúca úroveň

d) Úspešnosť vo vzťahu k typu sídla školy

V mestských školách boli výsledky v teste 55,3 %, teda o 0,5 % lepšie ako priemerná úspešnosť v teste za SR. Vo vidieckych školách dosiahli 54,1 % úspešnosť v teste, teda o 0,7 % horšiu ako v SR. Vzdelávacie výsledky sú vo vzťahu k typu sídla školy porovnateľné, v školách v mestských sídlach sú o 1,2 % lepšie ako v školách vo vidieckych sídlach.

e) Úspešnosť vo vzťahu k zriaďovateľovi

Výsledky testu v štátnych školách (54,7 %) boli o 0,1 % horšie ako výsledky za SR (54,8 %), v cirkevných o 2,0 % lepšie (56,8 %). Vzdelávacie výsledky sú v cirkevných školách o **2,1 %** lepšie ako v štátnych školách.

Dosiahnutá úspešnosť z hľadiska zvolených kritérií v 9. ročníku ZŠ

TI sa vykonala v **76 ZŠ s VJM** (3,4 % z počtu ZŠ a 27,7 % z počtu ZŠ s VJM v SR), z toho v **72 štátnych** školách a v **4 cirkevných**. V **mestských sídlach** bolo testovaných **30** škôl, vo **vidieckych sídlach** **46**. Testovania sa zúčastnilo **1 820** žiakov, z toho **955** dievčat a **865** chlapcov.

Tabuľka 5

Počet základných škôl, v ktorých sa vykonala TI

	Kritérium	Počet testovaných škôl	Počet testovaných žiakov
Región	Bratislavský kraj	4	68
	Trnavský kraj	15	533
	Nitriansky kraj	27	630
	Banskobystrický kraj	18	362
	Košický kraj	12	227
Spolu	Slovenská republika	76	1 820

a) Úspešnosť vo vzťahu k regiónu

Dosiahnutá priemerná úspešnosť v rámci SR bola **52,9 %**, úspešnosť v teste v jednotlivých regiónoch uvádza tabuľka 6. Vzdelávacie výsledky boli v školách v najúspešnejšom Bratislavskom kraji o **19,7 %** lepšie ako v najmenej úspešnom Banskobystrickom kraji.

Tabuľka 6

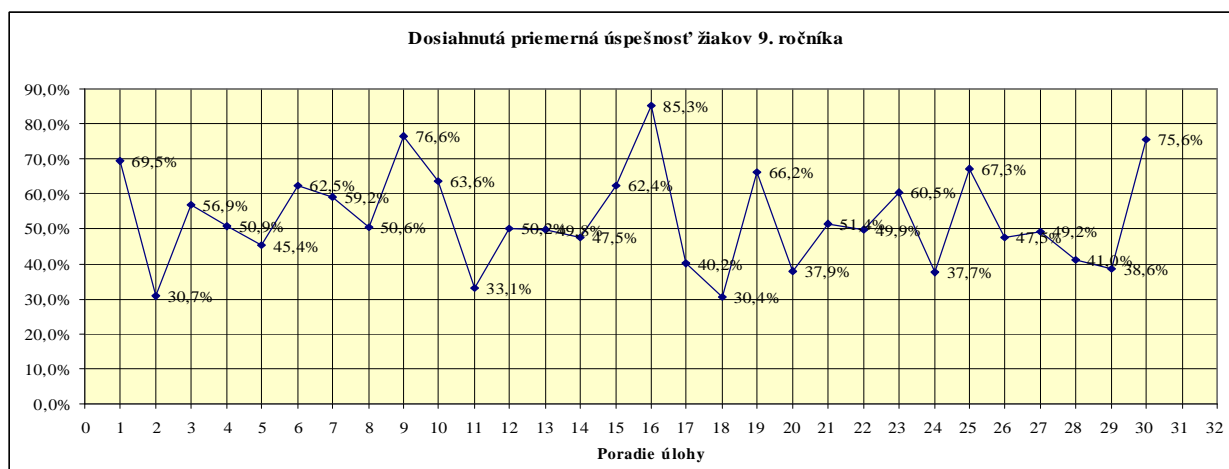
Dosiahnutá úspešnosť v slovenskom jazyku a literatúre v 9. roč. ZŠ s VJM v jednotlivých regiónoch

		Priemerná úspešnosť
Región	Bratislavský kraj	69,5%
	Trnavský kraj	53,1%
	Nitriansky kraj	52,5%
	Banskobystrický kraj	49,8%
	Košický kraj	53,8%
Spolu	Slovenská republika	52,9%

b) Úspešnosť vo vzťahu k jednotlivým položkám testu

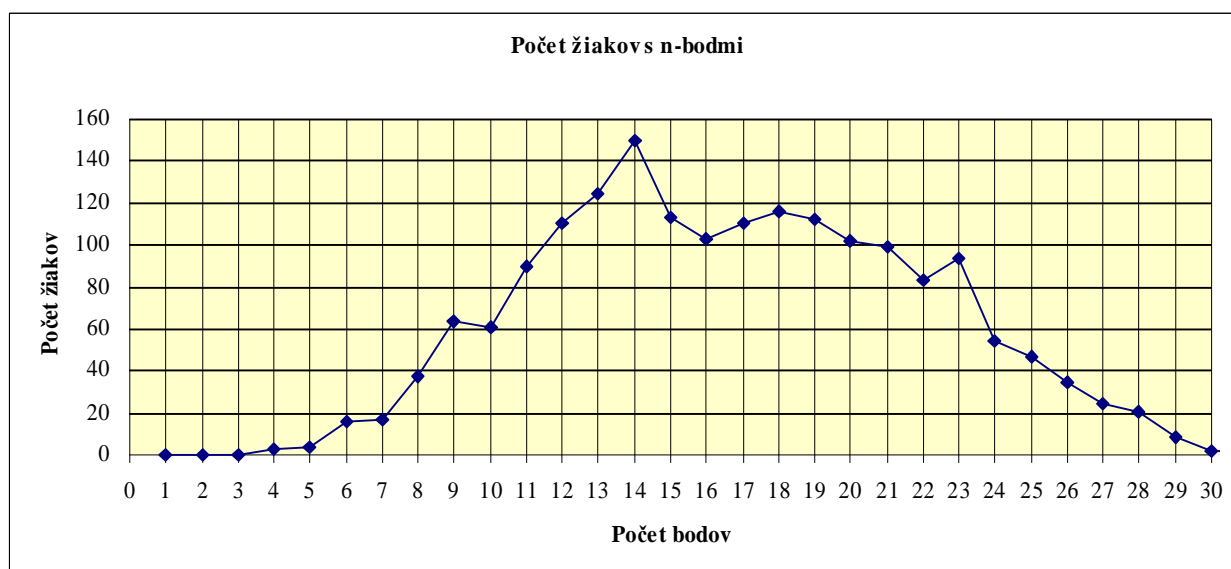
Výsledky testu v jednotlivých úlohách sa pohybovali v intervale **30,4 % – 85,3 %**, priemerná úspešnosť v teste bola **52,9 %**. Rozdiel medzi najlepšie a najslabšie zvládnutou úlohou je **54,9 %**. Dosiahnutú úspešnosť v teste v jednotlivých úlohách uvádza graf 3.

Graf 3

Výsledky testu u jednotlivých žiakov sa pohybovali v intervale **10 % - 100 %**, priemerná úspešnosť v teste bola **52,9 %**. Najvyššiu úspešnosť **100 %** dosiahli **2** žiaci, najnižšiu **10 %** **3** žiaci. Z celkového počtu žiakov dosiahlo priemernú, alebo lepšiu ako priemernú úspešnosť **909** žiakov, čo je **56,2 %**. Bodové skóre sa pohybovalo v rozpätí **3 – 30** bodov s najčastejšími hodnotami **11 – 21** bodov. Rozloženie bodového skóre uvádza graf 4.

Graf 4

Žiaci 9. ročníka dosiahli najlepšiu úspešnosť v teste v úlohách:

- označiť správne napísanú číslovku (85,3 %),
- posúdiť označením správneho zdôvodnenia, prečo v daných slovách sa píše tvrdé y (76,6 %),
- označiť meno ideového vodcu štúrovskeho hnutia, politika, novinára, básnika a jazykovedca, ktorý sa zaslúžil o uzákonenie slovenského spisovného jazyka (75,6 %).

Najslabšiu úspešnosť dosiahli v úlohách:

- označiť vetu, v ktorej chýba zvrtné zámeno (30,4 %),
- označiť správne použité ustálené slovné spojenie vo vete (30,7 %),
- aplikovať vedomosti o písaní veľkých písmen (33,1 %).

c) Úspešnosť vo vzťahu k tematickým okruhom

Najlepší výsledok dosiahli žiaci v tematickom okruhu Čítanie s porozumením – **59,2 %**, najhorší v tematickom okruhu Literatúra – **51,0 %**. Rozdiel medzi najlepším a najslabším výsledkom je **8,2 %**. Horšiu ako priemernú úspešnosť (52,9 %) dosiahli v tematických okruhoch Jazykové prostriedky a Literatúra. Dosiadnutú priemernú úspešnosť v teste v jednotlivých tematických okruhoch uvádza tabuľka 7.

Tabuľka 7

Dosiadnutá úspešnosť v jednotlivých tematických okruhoch v slovenskom jazyku a literatúre v 9. roč. ZŠ s VJM

Tematický okruh	Percentuálne hodnotenie	Slovné hodnotenie
Jazykové prostriedky	52,7%	málo vyhovujúca úroveň
Čítanie s porozumením	59,2%	málo vyhovujúca úroveň
Písomný prejav	55,2%	málo vyhovujúca úroveň
Gramatika	53,2%	málo vyhovujúca úroveň
Literatúra	51,0%	málo vyhovujúca úroveň

d) Úspešnosť vo vzťahu k typu sídla školy

V mestských školách boli výsledky v teste 55,3 %, teda o 2,4 % lepšie ako priemerná úspešnosť v teste za SR. Vo vidieckych školách dosiahli 49,7 % úspešnosť v teste, teda o 3,2 % horšie ako v SR. Vzdelávacie výsledky sú v školách v mestských sídlach o **5,6 %** lepšie ako v školách vo vidieckych sídlach.

e) Úspešnosť vo vzťahu k zriaďovateľovi

Výsledky testu v štátnych školách 53,0 % boli o 0,1 % lepšie ako priemerná úspešnosť v teste za SR, v cirkevných 51,9 %, teda o 1,0 % horšie. Vzdelávacie výsledky sú v štátnych školách o **1,1 %** lepšie ako v cirkevných školách.

Porovnanie dosiahnutej úspešnosti žiakov v 8. a 9. ročníku ZŠ s VJM

TI sa vykonala v **150 ZŠ s VJM**, testovania sa zúčastnilo **3 439** žiakov, priemerná úspešnosť v teste dosiahla v 8. ročníku **54,8 %** a v 9. ročníku **52,9 %**. Dosiadnutú priemernú úspešnosť v teste v jednotlivých ročníkoch v regiónoch uvádza tabuľka 8 a graf 5.

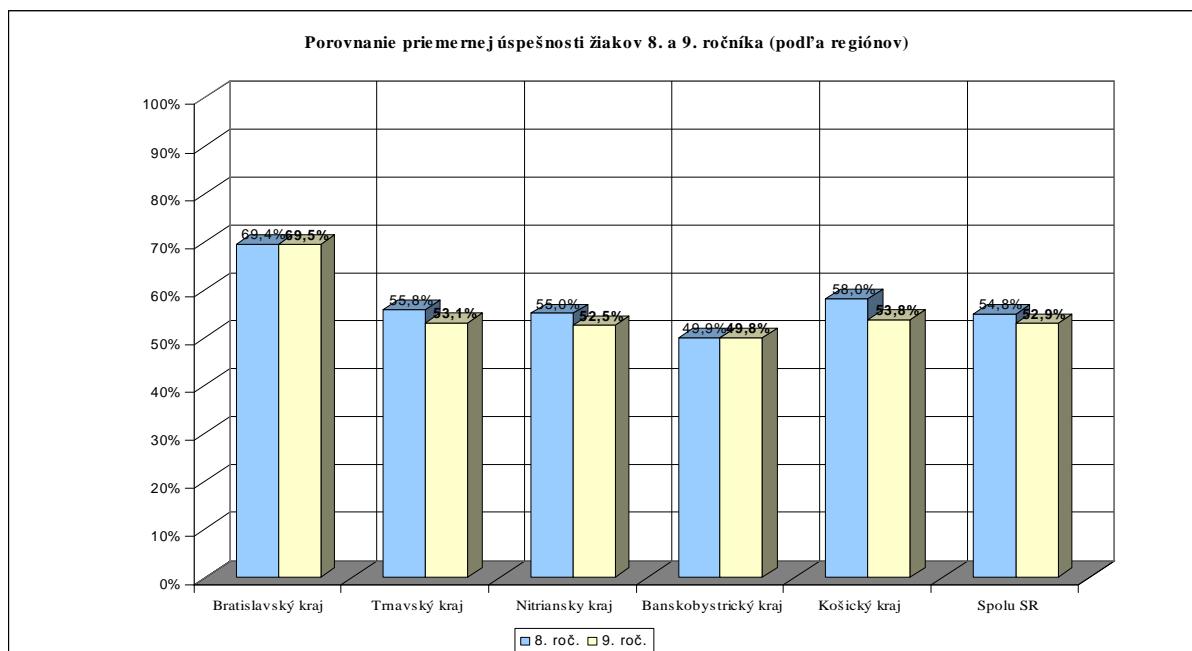
Tabuľka 8

Dosiadnutá priemerná úspešnosť v slovenskom jazyku a literatúre v 8. a 9. roč. ZŠ s VJM

		8. roč.	9. roč.
Región	Bratislavský kraj	69,4%	69,5%
	Trnavský kraj	55,8%	53,1%
	Nitriansky kraj	55,0%	52,5%
	Banskobystrický kraj	49,9%	49,8%
	Košický kraj	58,0%	53,8%
Spolu	Slovenská republika	54,8%	52,9%

Vzdelávacie výsledky boli porovnateľné, v 8. ročníku boli v rámci SR o **1,9 %** lepšie ako v 9. ročníku ZŠ s VJM.

Graf 5

Výsledky, ktoré dosiahli žiaci 8. a 9. ročníka v jednotlivých tematických okruhoch boli porovnateľné a sú nasledovné:

- Jazykové prostriedky o **1,5 %** lepšie v 8.ročníku.
- Čítanie s porozumením o **0,4 %** lepšie v 9.ročníku.
- Písomný prejav o **0,1 %** lepší v 8.ročníku.
- Gramatika o **0,7 %** lepšia v 8.ročníku.
- Literatúra o **5,4 %** lepšia v 8.ročníku.

Dosiahnutú priemernú úspešnosť v teste v jednotlivých tematických okruhoch v oboch ročníkoch uvádza tabuľka 9 a graf 6.

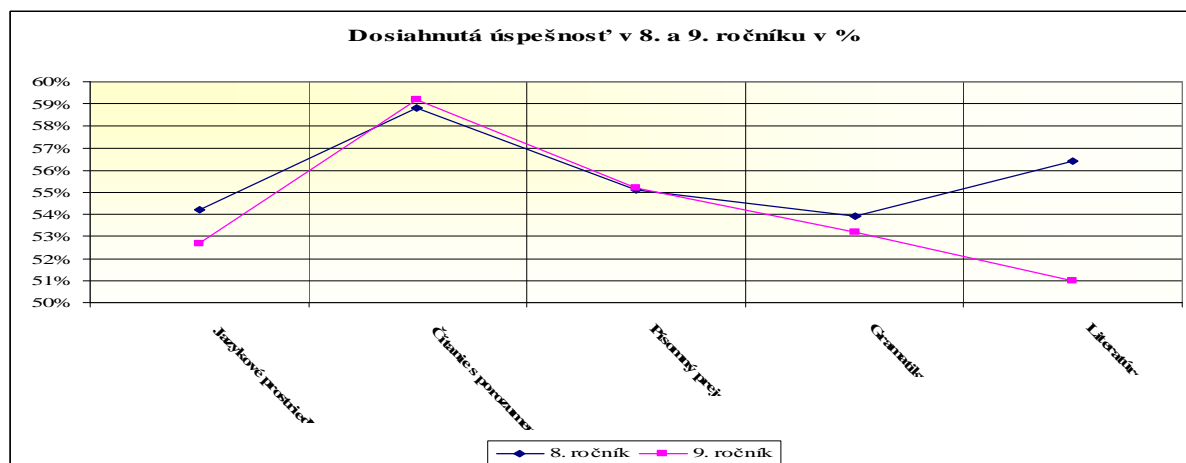
Tabuľka 9

Úspešnosť v jednotlivých tematických okruhoch v slovenskom jazyku a literatúre v 8. a 9. roč. ZŠ s VJM

Tematický okruh	8. ročník	Slovné hodnotenie	9. ročník	Slovné hodnotenie
Jazykové prostriedky	54,2%	málo vyhovujúca úroveň	52,7%	málo vyhovujúca úroveň
Čítanie s porozumením	58,8%	málo vyhovujúca úroveň	59,2%	málo vyhovujúca úroveň
Písomný prejav	55,1%	málo vyhovujúca úroveň	55,2%	málo vyhovujúca úroveň
Gramatika	53,9%	málo vyhovujúca úroveň	53,2%	málo vyhovujúca úroveň
Literatúra	56,4%	málo vyhovujúca úroveň	51,0%	málo vyhovujúca úroveň

Dosiahnutá úspešnosť v jednotlivých tematických okruhoch v slovenskom jazyku a literatúre v 8. a 9. roč. ZŠ s VJM je porovnateľná, môžeme konštatovať, že rozdiely nie sú významné. Najmenší rozdiel je v Písomnom prejave – **0,1 %** a najväčší v Literatúre – **5,4 %** v prospech 8. ročníka. V prospech 9. ročníka vychádza iba tematický okruh Čítanie s porozumením a to o **0,4 %** lepšie.

Graf 6

Dosiahnuté výsledky žiakov poukazujú na menej osvojené a upevnené vedomosti z učiva predchádzajúcich ročníkov z tematických okruhov Jazykové prostriedky, Gramatika a Literatúra. Predpokladanými príčinami môžu byť:

- slabšie schopnosti žiakov zapamätať si, následne porozumieť a aplikovať učivo podľa algoritmu,
- izolované učenie sa slovnej zásoby, čo sa negatívne prejavuje pri osvojovaní si niektorých slovných druhov, ktoré sú viazané na kontext, napr. používanie predložiek a predložkových väzieb, zvratných slovies, zvratných zámen,
- nedostatočné utvrdzovanie, opakovanie a precvičovanie učiva na vyučovaní SJL, resp. používanie neefektívnych metód a foriem práce pri jeho utvrdzovaní, opakovaní a precvičovaní,
- nižší záujem žiakov, resp. slabšia motivácia osvojiť si štátny jazyk,
- komunikácia v slovenskom jazyku len na vyučovacích hodinách SJL,
- menej podnetné rodinné prostredie.

Žiaci oboch ročníkov boli najúspešnejší v tematickom okruhu Čítanie s porozumením, najmenej úspešní boli v tematickom okruhu Jazykové prostriedky. Pri úlohách zameraných na písomný prejav preukázali menej vyhovujúcu úroveň ovládania základných pravidiel slovenského pravopisu a ich praktickú aplikáciu pri písaní. Jednotlivé úlohy potvrdili slabšie osvojenie si synonym a frazeologických jednotiek patriacich do aktívnej slovnej zásoby, potvrdili nesprávne používanie predložiek a predložkových väzieb a nízku úroveň vedomostí o zvratných slovesách a zámenách. Poukázali na nedostatky v aplikácii poučiek o gramatickej zhode prívlastku s nadradeným podstatným menom a o rozvíjaní slovesa v prísudku. V úlohách tematického okruhu Literatúra nepoznali základné slovenské literárne diela z 2. polovice 19. a z 1. polovice 20. storočia, ich autorov a základné literárne žánre.

Záver

V základných školách s vyučovacím jazykom maďarským v 8. ročníku bola priemerná úspešnosť dosiahnutých vzdelávacích výsledkov zo slovenského jazyka a literatúry 54,8 %, čo je málo vyhovujúca úroveň, priemerná úspešnosť žiakov 9. ročníka bola o 1,9 % horšia, dosiahla 52,9 %.

Komparácia vzdelávacích výsledkov v piatich tematických okruhoch (Jazykové prostriedky, Čítanie s porozumením, Gramatika, Literatúra a Písomný prejav) poukázala

na to, že úroveň ich ovládania je v obidvoch ročníkoch málo vyhovujúca. Vedomosti žiakov 8. ročníka z literatúry sú o 5,4 % lepšie ako u žiakov 9. ročníka. Rozdiel vo vzdelávacích výsledkoch žiakov 8. a 9. ročníka je 1,9 % v prospech žiakov 8. ročníka.

Všeobecná úroveň zvládnutia SJL, na ktorú poukazujú výsledky testov, je málo vyhovujúca. Pravdepodobne ju ovplyvňuje sociálne prostredie väčšiny žiakov, ktoré je prevažne maďarské a dorozumievacím jazykom mnohých žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia je rómčina. Úlohou učiteľov bude viac dbať na systematizáciu a upevňovanie poznatkov z predchádzajúcich ročníkov, v situačných rozhovoroch dbať na tvorivé používanie osvojenej slovnej zásoby, šablónových fráz a gramatických štruktúr.

Odporúčania a podnety:

Riaditeľom škôl

- prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov na základe analýzy výsledkov testov
- využívať progresívne a aktivizujúce metódy a formy práce vo vzťahu k posilňovaniu všetkých zložiek slovenského jazyka, rozvoju komunikačných schopností a zručností žiakov.